

girmedığı bir alanda, önce yabancı ve yerli araştırmacıların yazdıklarını denetleyerek ve eleştirerek, sonra da uygulamalardan hareket ederek bilgi birikimini genişletmiş, çeşitli kaynaklarla bu hazineyi zenginleştirmiş ve bu alanda böyle değerli bir çalışmayı ortaya koymuştur.

Yıllardan beri bir yandan Milli Eğitim Bakanlığı'nın, Başbakanlık Gençlik ve Spor Genel Müdürlüğü'nün, Sağlık Bakanlığı'nın ve Üniversitelerin halk oyunları konusunda milyarlarca lirayı harcaması, diğer yandan Milliyet, TRT ve bankalar gibi özel ve resmî kuruluşların yarışmalar yoluyla gündemden halk oyunlarını düşürmemeleri... Diğer bir yandan Kültür Bakanlığı'nın tamamen değişik amaçlı gösteri ekipleri kurarak bunları yurt dışı gezilerde tanıtım amaçlı olarak düzenlemişken ve gerçekten de böyle yaparken birdenbire yurt içi gösterilere de katılması, geleneksel halk oyunlarımızı binlerce insanın, öğrencinin ve öğretmenin ilgilendiği bir konuma sokmuştur. Bir başlıoşluk alıp yürümüştür. Her kurum kendi yaptığını savunmakta, ötekilerini beğenmemektedir. Bilimsel

çalışmalara dayanmayan subjektif görüşler, politikacıların da araya girmesiyle olumsuz gelişmelere yol açmıştır. Sonunda gele gele bu karmaşa içine gelinmiştir...

Türker Eroğlu'nun kitabı en azından bu karmaşaya ışık tutacak, kavramları yerli yerine oturtacak ve çok başlılığı önleyecek bir çalışmadır. Üç ana bölümden oluşan bu kitapta, birinci bölüm "Oyun Kavramı ve Tanımı"na ayrılmıştır (s.1-14). İkinci bölümde dans kavramı işlendikten sonra türleri üzerinde bilgi verilmektedir (s.15-25). Son bölümde ise "Halk Oyunları (Dansları)" başlığı altında bunların sınıflandırmaları, türleri ve konularına göre durumları ele alınmıştır (s.26-32). "Son Söz" ile Almanca ve Fransızca, İngilizce özetleri bibliyografyayı takip etmektedir (s.33-47).

Kısa açıklamalarla da olsa, yeni başlayanlara, öğrencilere, öğreticilere ve bu konu ile ilgilenelele temel açıklamaları aktaran böyle bir eseri ortaya koyduğu için Türker Eroğlu'nu kutluyor, daha geniş kapsamlı monografilerinin bir an önce gün ışığına çıkmasını diliyorum.

İKİ SÖZLÜK

Prof. Dr. Tuncer GÜLENSOY

B.BAZILHAN, *Mengel-Kazak Tel (Mongolca-Kazakça Sözlük)*, Ölgty 1984, 865 S., (70X108, 1/16 formatında).

Moğolca Türkiye'de en az tanınan bir ak-raba dildir. Uzun yıllar Prof. Dr. Ahmet Temir tarafından, sonra da tarafımızdan verilen Moğolca dersleri, Dil ve Tarih-Coğrafya Fakültesi Türk Dili ve Edebiyatı Bölümü'nün programından kaldırılınca, bir daha böyle bir ders kimsenin aklına gelmedi. Hal böyle olunca da Türkiye üniversitelerinde Moğolca üze-

rine çalışan bilim adamı da çıkmadı. Halbuki, Amerika Birleşik Devletleri, Almanya (Bonn Üniversitesi'nde) ve İngiltere gibi ülkelerde Moğolca bölümleri oldukça gelişmiş durumda. Eski Demir Perde ülkelerinden Bulgaristan, Macaristan, Çekoslovak, Polonya, Rusya gibi ülkelerdeki Moğolca bölümlerini de hesaba katarsak, bizim durumumuz ortaya çıkar.

Moğolca, bilindiği üzere, **ALTAY DİL AİLESİ** içinde Türkçeye en yakın akraba dildir. Bu aile içinde ayrıca Mançu-Tunguzca-Korece

ve Japonca da bulunmaktadır. Japonya'da da çok iyi yetişmiş mongolistler bulunmaktadır.

Türkiye'de Ahmet Temir'den sonra Moğolca üzerine ilk "Doktora" çalışması tarafımızdan yapılmıştır. Ancak, yukarıda belirttiğim gibi, bu konu ile ilgili dersler kaldırılınca, öğrenci de yetiştirilememiştir. Zaman zaman açtığımız yüksek lisans ve doktora dersleri de bu çok geniş konu için yeterli değildir.

Henüz Türkiye'de "Moğolca-Türkçe" ve "Türkçe-Moğolca" iki dilli sözlükler mevcut değildir. Türk dili tarihi çalışmaları için çok önemli olan bu sözlükler mevcut değildir. Türk dili tarihi çalışmaları için çok önemli olan bu sözlüklerle ilgili hiç bir teşebbüs de yoktur. Lessing'in, Kowalewskiy'nin ve Folke Boberg'in sözlükleri de her türkolog ve her kütüphanede bulunmadığı için türkoloji çalışmalarında kaynak olarak da kullanılmamaktadır.

Moğolca-İngilizce/Rusça/Fransızca/Almanca/Çince/Kazakça... vb. dillerde çok gelişmiş sözlükler bulunmaktadır. İşte bunlardan birisi olan Moğolca-Kazakça Sözlük de türkoloji ve mongolistik çalışmaları için kaynaktır. Sözlüğü hazırlayan kişi, biz türkologların çok yakından tanıdığı, Orhun yazıtları uzmanı Moğolistan Kazığı B. Bazılhan (<Fâzil Han)'dır. Kendisinin ayrıca Kazakça-Mongolca adlı bir sözlüğü daha bulunmaktadır.

Çift sütun üzerine dizilmiş bu çok hacimli sözlük Türkçeye kazandırılmalı veya aynı teknikle Bazılhan'a hazırlatılmalıdır.

Ayrıca, TÜRKÇE-MOĞOLCA SÖZLÜK, KONUŞMA KILAVUZU, GRAMER KİTABI hazırlatılmalı, Türkçenin bu en yakın akraba dili mecburî ders olarak Türkoloji bölümlerine konulmalıdır. Bazı üniversitelerde Rusça, İtalyanca, İspanyolca, Çince, Japonca, Urduca gibi derslerin açıldığı şu günlerde MOĞOLCA unutulmamalıdır.

HSİ YÜ T'UN WEN CHİ, Batı Bölgesi (Doğu Türkistan)'nin Tanıtma Sözlüğü, Tokyo 1960 (3 cilt).

Ch'ing sülalesi (1644-1911)'in bilim adamı Fu-him (1720-1769)'e imparator Kan-lung tarafından yazdırılmış. Eser, 1768 yılında bitirilmiş. Tamamı 24 bölüm olup, Doğu Türkistan'ın ova, dağ, nehir ve kişi adlarından bahsetmektedir.

Bilindiği üzere Türk onomastığı (kişi, yer, dağ, ova, nehir, göl vb.) adları üzerine yapılan çalışmalar oldukça azdır. Hele Anadolu yer adları henüz ilmi metodlarla incelenmemiştir.

Eski Sovyetler Birliği döneminde Azerbaycan, Kazakistan, Türkmenistan, Özbekistan, Kırgızistan, Başkırđistan gibi Türk ülkelerinde yapılan müstakil çalışmalar da yeterli değildir. En önemlisi bu çalışmaların büyük bir bölümünden, Türk bilim adamlarının haberi yoktur. Sanırım daha uzun yıllar da olmayacaktır. Çünkü, Türk türkologlarının Kore, Japonya, Taiwan (Miliyetçi Çin), Moğolistan gibi ülkelerde yapılan ilmi çalışmalardan haberi ve bilgisi yoktur. Bu konuda yapılan tanıtma yazıları da çok azdır.

İşte, yukarıda kısaca künyesini verdiği-miz Çince yazılmış bu eser, eski Türk yurtlarından Doğu Türkistan'ın yer ve şahıs adları aktarması bakımından Türk dili tarihi için önemlidir. Eserin 1. cildi 790 sayfadır. 2. cildin ancak 150 sayfa kadarı konu ile ilgilidir. Öteki sayfalar ve 3. cilt başka konulara ayrılmıştır.

Eserin her sayfası 10 sütun üzerine düzenlenmiş; her sayfa da iki bölüme ayrılmıştır. İsimler, ÇİNCE-MOĞOLCA-(Arap harfleriyle) TÜRKÇE veya MOĞOLCA verilmiş.

Türkiye'de birkaç kişide (mesela, Prof. Dr. Özkan İzgi) bulunan bu eserin Türkçeye kazandırılması Türk Tarihi, Dil ve Kültürüne büyük hizmet olacaktır.